

ШЕВЧЕНКО Б. О., кандидат економічних наук, доцент

НЮ ЦЗЮНЬХУА, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПОБУДОВА СИСТЕМИ ІНДЕКСІВ ОЦІНКИ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ КИТАЮ

Система індексів зеленого розвитку – це складна система, що охоплює широкий спектр областей, а наукова та обґрунтована система індексів оцінки є основою для проведення наукових експериментів та отримання об'єктивних та достовірних результатів. Керуючись принципами науковості, комплексності, оперативності, репрезентативності та інноваційності, показники повинні бути ретельно та обґрунтовано відібрані, щоб всебічно та точно відображати конотацію зеленого розвитку, відображаючи гармонійний розвиток економічних, екологічних та соціальних благ, а закони, що лежать в основі даних, відображали рівень регіону зеленого розвитку та майбутні тенденції розвитку.

Щоб оцінити рівень розвитку зеленої економіки Китаю, необхідні як теорії, пов'язані із зеленою економікою, а й деякі інші теоретичні основи, які коротко описані нижче.

У Китаї теорія матеріальної трансформації Маркса переважно використовується у дослідженнях теоретичної бази зеленого економічного розвитку та будівництва екологічної цивілізації. Чжан Янь та Хе Айпін (2016 р.) доводять, чому ідея Маркса про матеріальну трансформацію людини та природи використовується як теоретична база будівництва екологічної цивілізації [1]. Ань Хайян та Яо Хуейцінь (2018 р.) стверджують, що одним із прямих теоретичних джерел думки Сі Цзіньпіна про зелений розвиток є теорія матеріальної трансформації людини та природи [2].

Теорія матеріального перетворення відбиває глибокі міркування Маркса про відносини між людиною і природою, і, по-перше, матеріальне перетворення між людиною та природою пов'язане через зв'язок праці. «Праця – це матеріальне перетворення між людиною і природою, тобто вічна природна необхідність, яка уможливорює людське життя» [3]. «Людина постійно набуває матерію у природи за допомогою праці як засіб свого розвитку; по-друге, у безперервному русі матеріальних перетворень людина також підпорядковується обмеженням природи, не тільки у сфері виробництва, а й у соціальних відносинах. Без природи, без чуттєвого зовнішнього світу робітники нічого не можуть створити [4]». «Вузькі відносини людей до природи обмежують їх вузькі стосунки один до одного, а їх вузькі стосунки один до одного обмежують їх вузькі стосунки до природи [5]». «Якщо ми не звертаємо уваги на закони природи, якщо ми прагнемо брати від природи, не звертаючи уваги на природу, ми нічого не зможемо створити. Якщо ми не будемо звертати уваги на закони природи, якщо ми будемо одержимі ідеєю брати у природи, не звертаючи уваги на захист та відновлення природного середовища, то в результаті ми отримаємо невдалу матеріальну трансформацію та «невиправну тріщину в процесі матеріальної трансформації» [6]. Вона також надає методологічний шлях для покращення екологічних проблем та вирішення екологічних криз.

Маркс запропонував розвивати кругову економіку та вдосконалювати технології, щоб вирішити проблеми, що виникли внаслідок процесу зміни матеріальних цінностей. У своєму дослідженні виробничого процесу на Великому Манчестерському машинобудівному заводі Маркс стверджував, що використання відпрацьованої залізної тирси як сировини для виробництва залізних злитків на залізобудівному заводі може бути хорошим використанням відходів. Технологічний прогрес може «дозволити речовинам, які в їхній первісній формі не могли бути використані, набути форми, яка може бути використана в новому виробництві» [7]. Мета – економія ресурсів.

У своєму дослідженні Сюй Сянмін (2018 р.) вказує, що «точним виразом сталого розвитку має бути сталий економічний розвиток, який є підлеглою концепцією стосовно концепції економічного розвитку» [8]. Зелений економічний розвиток – це та концепція, як і економічний розвиток, це інша форма моделі розвитку, відмінна від економічного розвитку. Зрештою, метою сталого розвитку є досягнення стабільного та сталого економічного розвитку та зростання, основним завданням якого є задоволення матеріальних потреб людини; у той час як суть зеленого розвитку полягає в економічному розвитку, заснованому на захисті екологічного середовища, задоволенні матеріальних потреб людей та одночасно задоволенні потреб людей у покращенні екологічного середовища. В основі концепції сталого розвитку лежить «матеріальне зростання».

Норвезький політик Gro Harlem Brundtland першим запровадив поняття «стійкий розвиток». У той час, коли енергія стає дефіцитною у всьому світі, вона запропонувала розробити «безпечний і стійкий енергетичний шлях», який означає, що нинішнє швидке глобальне економічне зростання фактично стоїть за виснаженням великої кількості невідновлюваної енергії, і як використовувати обмежену енергію «ефективнішим» та «стійким» способом. Це невідкладне завдання – використовувати наявну обмежену енергію для розвитку «ефективнішим» і «стійким» способом. Оскільки економічне зростання може бути стійким лише за умови постійного забезпечення енергією, необхідною для економічного розвитку, «стійкий розвиток» використовує безпечний та стійкий підхід до енергетичного економічного розвитку.

Термін «стійкий розвиток» також фігурує на економічних конференціях і в повідомленнях ЗМІ, а стратегія «стійкого розвитку» – це нова модель розвитку, яка задовольняє матеріальні потреби сьогоденних людей, не наражаючи на небезпеку майбутнього покоління. Метою, як і раніше, є «економічне зростання». «Стойкий розвиток наголошує на необхідності своєчасної зміни країнами моделей економічного розвитку без урахування інтересів майбутніх

поколінь. «Стійкий розвиток – це науковий підхід до розвитку, який орієнтований як на сьогоднішній день, так і на майбутнє» [9].

Як зазначив голова КНР Сі Цзіньпін під час роботи в провінції Чжецзян, «розвиток не може бути відокремлений від фундаментального поняття «народ». Нам, як і раніше, потрібен ВВП, але економічне зростання – це не те саме, що розвиток». У цьому твердженні «нам, як і раніше, потрібен ВВП» означає, що головною метою будь-якої моделі економічного розвитку, як і раніше, є досягнення економічного зростання, а «розвиток не можна відокремити від кореня «люди»». «Ця заява означає, що економічний розвиток не повинно ґрунтуватися на прагненні економічного зростання на шкоду людським потребам, і це заклало основу для подальшого впровадження «зеленої економіки» [10]. Зелений економічний розвиток фокусується на економічному зростанні, заснованому на захисті екологічного середовища та ресурсів.

Якщо процес розвитку продовжує завдавати шкоди екології, енергетиці та навколишньому середовищу, такий розвиток не можна назвати «зеленим економічним розвитком». У різних конференціях і документах товариш Сі Цзіньпін неодноразово наголошував на необхідності нашого суспільства заповнити недоліки «екологічного будівництва» у майбутньому економічному розвитку, змінити традиційну модель економічного розвитку, підвищити ефективність використання енергії та зменшити збитки екологічному середовищу за допомогою технологічних інновацій.

Очевидно, що ідея зеленого економічного розвитку більше не обмежується задоволенням матеріальних потреб людей, як пояснив Сі Цзіньпін у промові на другому пленарному засіданні п'ятого пленуму Центрального комітету Комуністичної партії Китаю 18-го скликання.

Він сказав: «Всебічне процвітання» – це «всеосяжний прогрес п'яти в одному». У цьому твердженні «п'ять в одному» означає комплексний розвиток п'яти аспектів економічного, політичного, культурного, соціального та екологічного будівництва цивілізації. Економічне зростання вже недостатнє для

задоволення потреб людей у кращому житті. Наш уряд чітко усвідомив, що коли матеріальна база нашого народу буде задоволена, він вимагатиме покращення екологічного середовища для життя, і що «екологічні потреби» – це ще один вимір людського життя [11].

Голова КНР Сі Цзіньпін зазначив на конференції, що партія та уряд повинні розглядати «екологічні потреби» народу як важливий елемент підвищення «народного щастя», потреба, яка може бути задоволена не тільки за рахунок економіки, що швидко розвивається, а й за рахунок поліпшення матеріальних умов. Активно розвиваючи «зелену» економіку, ми зможемо задовольнити не тільки матеріальні та культурні потреби людей, а й їхні потреби в «екологічному середовищі».

Теорія економічного зростання – це пояснення законів економічного розвитку, вивчення факторів, що стимулюють чи перешкоджають економічному розвитку. Відповідно до еволюції теорії економічного зростання, його можна розділити на три періоди. Ранній період – це етап класичної теорії економічного зростання, представлений Адамом Смітом, Давидом Рікардо тощо і економісти на чолі з ними вважали, що фактори праці та капіталу є важливими факторами сприяння економічному зростанню; з безперервним розвитком та вдосконаленням теорії економічного зростання, в останні два періоди, а саме на етапі неокласичної економічної теорії та нової теорії економічного зростання, економісти почали розуміти, що деякі фактори зовнішнього впливу, особливо технологічний прогрес, є важливою рушійною силою економічного зростання та розвитку. Відповідно до теорії економічного зростання, фактори праці, капіталу та технології є основними рушійними факторами регіонального економічного розвитку, забезпечуючи теоретичну основу для вивчення ефективності «зеленої» економіки. По-перше, такі фактори, як капітал і праця, що є основою економічного зростання, також мають бути включені до вимірювання економічної ефективності. По-друге, вплив інших зовнішніх чинників на економічне зростання, таких як технологія

та маркетингова, як це пояснюється теоретично економічного зростання, забезпечує теоретичну основу для побудови комплексної системи показників ефективності «зеленої» економіки.

1989 року у своїй першій статті в інавгураційному випуску журналу *Ecological Economics* Роберт Костанца дав концепцію екологічної економіки, узагальнивши її як вивчення взаємозв'язку між екосистемами та економічними системами, зокрема, використовуючи міждисциплінарний та мультидисциплінарний підхід до актуальних питань екологічної економіки. Екологічні економісти, представлені Р. Костанцою, тоді чітко визначили екологічну економіку як «науку та управління стійкістю». Вивчення екологічної економіки в Китаї почалося 1980 року, коли Сюй Десінь на Національному симпозіумі з економічної теорії тваринництва, що проходив у Сініні, Цинхай запропонував «вивчати екологічну економіку». З 1990-х років по сьогодні китайські дослідження в галузі екологічної економіки розширилися від теорії до практики як вшир, і углиб. Вивчення екологічної економіки розширилося від теорії екологічного балансу до теорії взаємної координації та сталого розвитку, від сільського господарства до промислових послуг, від екологічних сіл до екологічних селищ, повітів, міст та провінцій, від екологічного захисту до екологічного будівництва та екологічного відновлення, від виробництва до поведінки споживачів.

Зелена економіка в екологічній економіці в основному відображається в наступному: екологічна економічна система – це складова система, що складається із взаємодії між екосистемою та економічною системою. В еколого-економічній системі існує не тільки зв'язок матеріалу, енергії та інформації, а й вартісний цикл і перетворення, що відображається в тому, що природні екологічні ресурси під впливом соціально-економічних технологій виконують еколого-економічні функції та виробляють еколого-економічні блага. Економічна система має механізм позитивного зворотного зв'язку від входу, виходу та накопичення до повторного входу, повторного виходу та

ефекту мультиплікатора, а екосистема має механізм зворотного зв'язку від виходу, відновлення стабільного балансу до безперервного виходу, формуючи автоматичне регулювання. Еколого-економічні системи є довгостроковими та стабільними, їх виробничі функції розвиваються через первинне та вторинне виробництво до інновацій вищого рівня, у ході яких неминуче виникає необхідність «зеленого» розвитку для підтримки узгодженого балансу у всій системі. У процесі виробничої діяльності різні речовини постійно потрапляють в екосистему, де вони розкладаються та асимілюються у новий цикл в екологічній підсистемі. Його відновлювальні та еволюційні функції включають як природні, так і штучні аспекти, серед яких природними є самоочищення водою, атмосферна дифузія та еволюція ґрунту. Проте слід зазначити, що природна функція скорочення та очищення еко-економічної системи обмежена, а деякі забруднювачі важко вивести природним шляхом.

Тому вона повинна поєднуватися з виробничою функцією, особливо на вищій інноваційній стадії, щоб здійснювати екологічне регулювання, таке як чисте виробництво, кругова економіка, охорона навколишнього середовища, екологічне будівництво та відновлення, щоб забезпечити нормальне функціонування екологічного потоку, інакше виробництво буде нестійким, а виживання та розвиток людини буде утруднено. Тому метою, яку переслідує екологічна економічна система, є не тільки валовий національний продукт, а й максимальна експлуатація та використання природних ресурсів системи для створення матеріальних благ, не перевищуючи порога виробничої спроможності екосистеми і не завдаючи шкоди природному середовищу, а прагнучи до досягнення економічної раціональності та технологічного прогресу в умовах екологічної рівноваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Zhang Yan, He Aiping, Theoretical foundations for building an ecological civilization and choosing a path from the point of view of Marxist political economy. *Journal of Northwestern University (Philosophy and Social Science Edition)*. 2016. № 46. P. 120–125.
2. An Haiyan, Yao Huiqin. Exploring Xi Jinping's Green Development Thought: Implications of Eco-Economic Thought under Capitalism and Capitalism. *The Economist*. 2018. No. 3. P. 20–26.
3. Marx. Capital (volume 1). *Beijing: People's Publishing House*. 2004.
4. Marx's philosophical manuscripts on economics in 1848. *Beijing: People's Publishing House*. 1985.
5. Marx. Engels. Complete Works of Marx and Engels (vol. 3). *Beijing: People's Publishing House*. 1960.
6. Xu Xiangming. A Holistic Reading of Xi Jinping's Thought on the Rule of Law. *Journal of Zhejiang University of Commerce and Industry*. 2018. No. 151. P. 58–67.
7. 麦肯锡指出，到2030年数字化劳动力将在中国形成价值1.73万亿元“蓝海” // 百度: [сайт]. URL : <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1744040862958417990&wfr=spider&for=pc>
8. 数字人才的发展现状与应对策略——基于德国和加拿大等6国的比较 // 知乎: [сайт]. URL : <https://zhuanlan.zhihu.com/p/425995005>
9. 我国数字经济发展对就业的影响与 对策建议 // 宏观观察. 2022. 20期. 15 p
10. 中国远程工作市场发展研究报告 // 未来工作研究院. 2022. 48 p.
11. 中国数字经济规模已达45.5万亿元 天眼查发布《2022中国数字经济主题报告》 // 百度: URL : <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1753348814199525863&wfr=spider&for=pc>